

הַלְבוֹת בַּבוּרִים פָּרָק ו

א. אין חיב בחלה אלא חמשה מיני תבואה בלבד והם החטין, והשעורים, והפסמין, ושבלת שועל, והשיפון: שנאמר "באכלכם מלחם הארץ" (במדבר טו, יט), ואין קרוי לחם אלא פת הנעשית מאלו. אבל העושה פת ארז או דחן, וכיוצא בהן מן הקטניות אינן חיבין בחלה כלל.

ב. הלקט והשכחה והפאה, וההפקר, ותבואה שלא הביאה שלישי אף על פי שהן פטורין מן התרומה, הרי הן חיבין בחלה; וכן מעשר ראשון שהקדימו בשבלים שנטלה תרומתו, אף על פי שיש בו חלק תרומה גדולה, ומעשר שני והקדש שנפדו, ומותר העמר ושתי הלחם ולחם הפנים כשיפדו כל אותן המותרות הכל חיבין בחלה.

ג. עיסה שלמעשר שני בירושלים, ועיסת שביעית, וספק מדמע חיבין בחלה; אבל המדמע, פטור מן החלה. חלות תודה ורקיקי נזיר עשה אותן לעצמו פטורין מן החלה, מפני שהן קדש; עשאן למכרן בשוק לנזירים ולמקריבי תודה חיבין בחלה, לפי שבדעתו שאם לא תמכר יאכלנה. עיסת השתפין, והעושה עיסה לרבים חיבת בחלה.

ד. העושה עיסה מן הטבל בין שהקדים חלה לתרומה, בין שהקדים תרומה לחלה מה שעשה, עשוי: ואם החלה הפריש תחלה, לא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ותרומת מעשר; ואם תרומה הפריש תחלה, לא תאכל עד שיוציא עליה חלה.

ה. העושה עיסה להאכיל הפת שלה לבהמה או לחיה, פטורה; עיסת הכלבים בזמן שהרועים אוכלים ממנה, חיבת בחלה.

ו. עיסת הנכרי, פטורה. היה ישראל ונכרי שתפין בעיסה אם היה בחלק ישראל שעור עיסה החיבת בחלה, הרי זו חיבת.

ז. נכרי שהפריש חלה, אפלו בארץ ישראל אינה חלה; אלא מודיעין אותו שאינו צריך, ותאכל לזר. ולמה לא חששנו לה שמא עיסה של ישראל היא, ותלה אותה ביד גוי כדי לפטרה שאם ירצה ישראל, יפטר עצמו ויעשה עיסתו פחות משעור חלה.

ח. המערב קמח חטין וקמח ארז, ועשה מהן עיסה אם יש בה טעם דגן, חיבת בחלה; ואם לאו, פטורה. אפלו היה השאור חטים לתוך עיסת ארז אם יש בה טעם דגן, חיבת בחלה; ואם לאו, פטורה.

ט. עיסה שנלושה ביין, או שמן, או דבש, או מים רותחים, או שנתן לתוכה תבלין, או שהרתיח המים והשליך הקמח לתוכו ולשו אם אפיה, בין בתנור, בין בקרקע, בין על המחבת והמרחשת, בין שהדביק את הבצק במחבת ובמרחשת ואחר כך הרתיחן באש מלמטה עד שנאפת הפת, בין שהרתיחן ואחר כך הדביק הבצק כל אלו חיבין בחלה.

י. אבל העושה עיסה ליבשה בחמה בלבד, או לבשלה בקדרה הרי היא פטורה מן החלה: שאין מעשה חמה לחם, בין שלשה במים בין בשאר משקין. וכן קלי שלשין אותו במים או בדבש,

ואוכלין אותו בלא אפייה פטור: שאין חיבת בחלה, אלא עיסה שסופה להאפות לחם למאכל אדם.

יא. עיסה שלשה תחלה לעשותה מעשה חמה, והשלימה לעשותה פת, או שהתחיל בה לאפותה פת, והשלימה לעשותה מעשה חמה, וכן קלי שלשו לאפותו פת חיבין בחלה.

יב. לחם העשוי לכפתח, מעשיה מוכיחין עליה: עשיה כעכין, חיבת בחלה; עשיה כלמודין, פטורה מן החלה.

יג. כמה רב שעור העיסה שחיבת בחלה: מלוא העמר קמח בין מאחד מחמשת המינים, בין מחמשתן כלם מצטרפין לשעור. וכמה הוא שעור העמר: שני קבין פחות חמש; והקב ארבעת לוגין, והלוג ארבע רביעיות. והרביעית אצבעים על אצבעים ברום אצבעים וחצי אצבע וחמש אצבע; וכל האצבעות, הם רחב גדל שליד.

יד. נמצאת למד שהמדה שיש בה עשר אצבעות על עשר אצבעות ברום שלוש אצבעות ותשיע אצבע בקרוב, הוא העמר; וכן מדה שיש בה שבע אצבעות פחות שני תשיעי אצבע על שבע אצבעות פחות שני תשיעי אצבע ברום שבע אצבעות פחות שני תשיעי אצבע, היא מדת העמר. ושתי המדות כאחד הם עולים.

טו. וכמה מכילה מדה זו, כמו שלוש וארבעים ביצים בינוניות וחמש ביצה; והם משקל ששה ושמונים סלעים ושני שלישי סלע מקמח החטים שבמצרים, שהם משקל חמש מאות וזו ועשרים וזו מזוזי מצרים בזמן הזה. ומדה שהיא מכילה כמשקל הזה מקמח החטים הזה, בה מודדין לחלה בכל מקום. טז. אסור לאדם לעשות עיסתו פחות מכשעור, כדי לפטרה מן החלה; והמפריש חלה מעיסה שהיא פחותה מכשעור לא עשה כלום, והרי היא חלין כשהיתה.

יז. עשה עיסה פחותה מכשעור, ואפייה ונתן הפת לסל, וחזר ואפה פת אחרת ונתן לסל אם נתקבץ בסל שעור חלה, הסל מצרפן לחלה; ומפריש החלה מן הפת שנאמר "והיה, באכלכם מלחם הארץ" (במדבר טו, יט), מלמד שהוא מפריש מן האפוי. ואין התנור מצרפן לחלה.

יח. היו הכפרות נושכות זו בזו, ונתקבץ מן הכל שעור חלה חיבין בחלה, אף על פי שאינן בסל. אפה מעט מעט, וקבץ הכל על לוח שאין לו תוף הרי זה ספק; ואם חלה שלדבריהם היא, אינו חיב להפריש עד שיצרף אותן כלי שיש לו תוף.

יט. קמח שלא רקדו, אלא לשו בספין שלו הואיל ויש בכל הקמח עמר, חיב בחלה; אבל אם נטל המרסן מן הקמח, וחזר והשלים שעור העיסה במרסן שהחזירו לקמח אינו חיב בחלה.

כ. נחתום שעשה עיסה לעשותה שאור לחלקו, חיבת בחלה שאם לא תמכר, יעשה אותה פת. אבל העושה עיסה לחלקה בצק, פטורה. נשים שנתנו לנחתום לעשות להם שאור אם אין בשלאחת מהן כשעור אף על פי שיש בכללן כשעור, פטורה.